

Fədakar mətbuat tarixçisi kimi yaddaşlarda yaşayan Nəriman Zeynalov həm təhsil aldığı universitetin jurnalistika fakültəsinin müəllimi, həm də "Xalq qəzeti"ndə (o zamankı "Kommunist" qəzeti) ədəbi işçi, şöbə müdiri vəzifələrində nümunəvi fəaliyyəti ilə seçilib. Müəllim adı, jurnalist imzası, alim zəhmətkeşliyi onu daim fərqləndirib.

"Molla Nəsrəddin" jurnalının tarixi ilə bağlı 1967-ci ildə namizədlik, 1988-ci ildə isə doktorluq dissertasiyaları müdafiə etmiş Nəriman müəllim Azərbaycanın mətbuat tarixi ilə bağlı 2 cildlik dərsliyin də müəllifi olub. Peşəkar fəaliyyətində jurnalistikanın nəzəri və praktik sahələrinə paralel surətdə diqqət ayırır. O, 1977-ci ildən başlayaraq 10 ilə qədər "Sovet kəndi" qəzetinə redaktorluq edib. Ömrünün son illərində doğma jurnalistika fakültə-

dirdi. Gözümüzün önündə Mirzə Fətəli Axundov, Həsən bəy Zərdabi, Ömər Faiq Nemanzadə, Üzeyir Hacıbəyli... kimi dahi şəxsiyyətlərin simasını canlandırır, onların məramını, Azərbaycan sevdasını anladır, "Əkinçi", "Molla Nəsrəddin" jurnalının qeyrət, namus, elm qoxuyan, solmayan, tarixi səhifələrini vərəqləyirdi. Nəriman Zeynalovun dərslərindəki pedaqoji səmimiyyət, klassik irsə sonsuz ehtiram onunla nəticələnirdi ki, biz tarixi-

Çağdaş jurnalistlərin unudulmaz müəllimi

sine qayıdaraq dekan seçilib. 1989-cu ilin yazında, 56 yaşında dünyasını dəyişib.

Nəriman Zeynalov istedadlı publisist, gənc yazarlar üçün ustada çevrilmiş bir qələm sahibi idi. 1971-ci ildə oçerkləri "Qızıl qələm" mükafatına layiq görülüb. "Gümüş dəstəklili qılınc" romanının, "Oğul o kəsdir ki", "Dağlar oğlu", "Bərəkətli torpaq" oçerklər kitablarının müəllifi olub. Dövri mətbuatdakı bir çox hekayə və məqalələri hələ də yaddaşlardadır.

Unudulmaz insan, qayğıkeş müəllim olan Nəriman Zeynalov neçə-neçə gənc jurnalistin yetişməsinə, püxtələşməsinə zəhmət sərf edib. Onların çoxu bugünün ünlü qələm sahibləridir. Elə ustadın 90 illiyi ərəfəsində onların ikisindən – tanınmış şair, tərçüməçi, publisist, Əməkdar mədəniyyət işçisi Vaqif Bəhmənlili və jurnalist, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Amalya Qasimovadan onun haqqında ürək sözlərini söyləmələrini xahiş etdik.

Vaqif Bəhmənlili:

– Peşəkar jurnalistikaya atdığımız ilk və sonrakı addımlar boyu Nəriman müəllimin şəxsində qismətimizə düşən təmaslar, görüşlər, ustad-tələbə münasibətlərinin təsviri romana sığmaz.

...1973-cü ilin sentyabrın ilk həftələrində səhər-səhər qrupumuz jurnalistika fakültəsinin ayrıca, birmərtəbəli binasının küçəyə baxan auditoriyasında yerləşmişdi. Balaca dərs otağı işıqlı idi. O gəldi, 35-40 yaşlarında, son dərəcə zövqlə geyinmiş cavan müəllim içəri girəndə mənə elə gəldi ki, auditoriyadakı işıq bir az da çoxaldı. Nəriman Zeynalovla ilk tanışlıq günündən 50 il ötüb keçsə də, onun şəxsən mənə əta etdiyi o nur, o yaradıcı ruh bir an belə olsun duyğu və düşüncəmi, yaddaşımlı tərk etməyib, zərəcə şübhə olmasın, nə qədər canımda can var, nəfəsim gedib-gəlir, belə də olacaq. Təbii ki, bu sayaq düşünən yalnız mən deyiləm.

Nəriman Zeynalov ustad müəllim idi. O bizə milli mətbuatımızın tarixini öyrə-

liklə müasirliyi iç-içə, qaynayıb qovuşmuş halda dərd edirdik. Onun təfsirində mətbuatın keçmişdəki təcrübəsi yalnız tarix deyil, eyni zamanda, müasir jurnalistika üçün yaradıcılıq mənbəyi, stimül, publisistik metod idi. Etiraf edək, hər müəllimdə belə alınmır...

Onun dərsləri monoloq deyil, canlı dialoq üstündə qurulurdu. Bir dəfə sadə bir məsələ qoydu: Yazılan məqalənin adı nə zaman qoyulsa yaxşıdır, yazıya başlamazdan əvvəl, yoxsa, yazını bitirəndən sonra? Hərəvz bir söz dedik, mübahisə uzun sürdü. Nəriman müəllim məsələni yekunlaşdırdı, adın əvvəl, yaxud sonra qoyulmağı elə də fərq eləməz, teki, uşaq sağlam doğulsun. Sonra biz "Sovet kəndi" qəzetində onun rəhbərliyi altında coşqun yaradıcılığa başlayanda Nəriman müəllimin parlaq redaktor qələmi məqalələrin üstünə elə uyğun adlar, rubrikalar çıxarırdı ki, onlar mətbu prosesdə yenilik kimi qəbul edilir, digər qəzetlər, müəlliflər tərəfindən də davam olunurdu.

Nəriman Zeynalov indi həyatda olmasa da, 90 yaşa həyatda varmış kimi və şəərəflə yetişən ustad jurnalist milli mətbuatımıza məxsus olduqca dəyərli irsdir.

Məhz o, ötən əsrin 70-80-ci illərində mahiyyətə puç sovet jurnalistikasından 80 il geridə, mətbuat tariximizdə qaynaqlanan mənbələri öz dövrünün mətbuat axarına qovuşdurmaq istəyən, həm nəzəri, həm təcrübə, həm də təşkilati baxımdan belə bir prinsiplə əlaqənin yarınması uğrunda mücadilə aparan mətbuat xadimi olmuşdur və var!

Amalya Qasimova:

– Nəriman Zeynalov fakültəmizin sayılıb seçilən müəllimlərindən idi. Sadə və səmimi olması, tələbələrə dostyana davranışı onu hamımızın sevimlisinə çevirmişdi. Tədris etdiyi kurs jurnalistika fakültəsinin aparıcı fənlərindən hesab olunurdu. Hətta Azərbaycan mətbuatına dair ilk dərsliyi də o yazmışdı və iki cildlik göy üzlü "Azərbaycan mətbuatı" tarixi əli-

mizdən düşməzdi.

Ərəb əlifbasını orta məktəbdə öyrənmişdim. Amma, 1-ci kursda da bizə bu əlifbanı tədris etmişdilər. Bunu ona görə xatırladım ki, Azərbaycan mətbuatının əsil nüsxələri ilə tanışlıq bu əlifbanı bil-mədən mümkün deyildi.

Bir gün Nəriman müəllim mətbuat tarixinə marağımı hiss edib mənə M.F. Axundov adına Pəspublika kitabxanasında mövcud olan ilk qadın qəzeti "İşıq"dan bir yazını kəril əlifbası ilə köçürüb ona gətirməyimi tapşırırmışdı. Bilmirəm o mənim bu işi nə səviyyədə yerinə yetirəcəyimi yoxlayırdı, ya yazı onun özünə lazım idi. Amma, bu kiçik öhdəliyi yerinə yetirməyim mənim gələcək elmi fəaliyyətimin istiqamətinə çevrildi.

Bu, həm də Nəriman müəllim tərəfindən jurnalistika fakültəsi mətbuat tarixi fənninin o zaman mövcud olan Proqramına əks olan bir dəyişiklik idi. Çünki bu proqramda "Burjua mətbuatı" başlıqlı bir bölmə var idi ki, "Həyat", "Fyüzat", "Səda" və digər mətbu orqanlarla yanaşı, ilk qadın qəzetimiz "İşıq" da buraya daxil edilmişdi. Biz Azərbaycanda qadın mətbuatının tarixini sovetlər dövründə nəşr edilən "Şərq qadını" jurnalı kimi öyrənirdik.

"İşıq" Nəriman müəllimin tövsiyəsi ilə mənim elmi yaradıcılığım əsl işıq oldu. Tələbə elmi işimdən sonra bu mövzunu davam etdirdim və AMEA-nın A.A. Bakıxanov adına Tarix İnstitutunda "XIX əsrin sonu- XX əsrin əvvəllərində şimali Azərbaycan mətbuatında qadın problemləri (1901-1917)" adlı geniş elmi iş ərəşəyə gəldi. Ona görə də "Azərbaycanda ilk qadın mətbuatı: "İşıq" qəzeti" adlı təbliğat xarakterli kitabımda "Sevimli müəllimim Nəriman Zeynalovun əziz xatirəsinə" sözlərini böyük minnətdarlıq hissi ilə yazdım. Öyrəndənlər, bilik bəxş edənlər müqəddəs insanlardır. Onların yeri qəlbimizdədir.

**Hazırladı: Ə.ƏLİYEV,
"Xalq qəzeti"**